

אור ההליכות

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אונו תד. 211 מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

גליון חודש אב התשע"ב
גליון מס' 57

איש ידיעת והשגת האמת

השכלה ויודעים שיש אמתות בחיים, אך לא מודים שדרך זו היא האמתית בחינוך, פשוט מתעלמים, כדבריהם: 'כל אחד יחיה איך שהוא רוצה'. ומי יודע איזו אחריות רובצת על אדם משכיל שיודע כיצד החינוך של ימינו כשל וכושל וזה מרשם להרס החברה, שלא לדבר על הרס היהדות, ועדין הוא שותק! זהו שאומר הרמב"ם: זה לא אדם! כי לא מספיק שישכיל, אלא להגיע לאמתות ולהיבדק בהם, כי זהו הוצאה מן הכח אל הפועל את צלם האלוהים שבו, וכלשון רבינו בהקדמה לפיהמ"ש: 'לפי שאם היה האדם רודף וישעבד שכלו לתאוות ונעשה כבהמה והיענות (=והיענים)'.
עוד מעיר אותנו רבינו בפיהמ"ש, ב"ק ד, הערה שבדאי היתה מסגירה אותנו ג, והיא כשלעצמה היתה תעמולה עיתונאית שבועית, אך עלינו לשומעה ולהבינה כי רבינו אומר דבריו בשום שכל ישר ואמת, וז"ל: 'ואל יקשה בעיניך דבר זה ואל תתמה עליו, כמו שלא תתמה על שחיטת בעלי החיים אע"פ שלא עשו כל רע'. בודאי ה"לא דת" שיראה או ישמע דבריו אלו יאמר: מה, הרמב"ם מושה את הגויים לבע"ח, כמו ששוחטים בע"ח אפשר לשחוט גוי! אך ברור כי אין רבינו מתכוין שמהיום הלכה למעשה מצוה לשחוט גוי, אלא רבינו מתמודד עם השאלה המונחת בפתחה של המשנה: היאך זה יכול להיות בדיני נזיקין שהקו המנחה בהם זה הצדק היושר והאמת, ובמקרה שבו הגוי מעורב עם ישראל בפרשת נזיקין או פוסקים לרעת הגוי, היכן היושר וצדק והאמת? לכן משיב רבינו: 'לפי שמי שלא נשלמו בו התכונות האנושיות אינו אדם באמת ואין תכליתו אלא לאדם, והדבור על הענין צריך ספר מיוחד'. ומארי בהערתו שם, חש לעזרתנו ומבאר: "כלומר שכל עצמם ומציאותם של אלו אינו אלא בעבור האדם השלם". ומשום כך, "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא". כלומר, לא לכל אחד יש לו 100% לעולם הבא אלא "אם מעט מעט ומה הרבה הרבה". אבל "צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג", תשובה י, ו. זוהי הדרגה הגבוהה של מציוי צלם האלוהים שבו, בשלמות מידותיה ושלמות שכלית וזאת ע"י שיכשיר עצמו עד שהוא שוגה באהבה ה' תדיר וידיעת ה', או אז יכול הוא וכל כיוצא בו להיות כמלאכי השרת ולקדש את ה' בהערצה רבה בבחינת 'נקדיש ונעריצך'.

וחיות בולעות את גוריהם שלהם, כי מה שמכתיב זה ה'אני'. ולצערנו יש מאנשי האינטליגנציה החיים כחיות רק 'צורה' (ביטוי בתימנית: 'הצורה צורה') עם עניבה. אם זה ברמת הממון, האינטרסים וכו'. ואם זכרים אנו לרגל האינפלציה שהיה לנו פעם חסכוניות בבנק, ולפתע שינו את האלפי שקלים והכל התאפס, האם אין זה תכונה חייתית שטורפים את כל מה שעמלת ביגיע כפיך?! והכל בשם "מדיניות כלכלית", אבל האזרח הקטן והחלש שנפגע נשאר בלא כלום מכל מה שאסף. זהו גם גדר של חייתיות, ואכן הוא מבהיל.

הבהמה בשונה מהחיה, שקטה בלתי מתפרעת, אבל גם היא בבחינת "אכול ושתה כי מחר נמות", "כלחוך השור". הבהמה סמל לארציות, כל הזמן מריחה ואוכלת, ומתקיימת. יש והאדם האינטליגנט שאין לו תכלית ויעד, מלבד לאכול ולשתות ולהנות ולהתברר ולכייף, או המילים נרדפות 'מימוש עצמי', מיצוי חיי עולם הזה, בלא יעד או תכלית לחיי העולם הבא, והכל בשל תפיסתם, 'כל אחד ובחירת הקריירה שלו. ויש המוסיפים ובוחרים בהתאבדות לדעת, עליה וטיפוס על ג'בלאות והרים ומקומות מסוכנים ומתרסקים שם, כי כל או"א והקריירה שלו. וכי מודל זה שונה מהבהמה שאין לה שום יעד, רק אכול ושתה כי מחר נמות.

בני אדם מתראים כבני אדם דמה, אבל לא כבני אדם אמתיים. וכתב רבינו בהקדמתו למשנה, עמ' כ"ב, שתכלית האדם השגת המושכלות וידיעת האמתיות על בוריים. כי הקב"ה ברא את האדם מוף נשמה, נתן לו שכל ונתן לו תורה. וכל זה מדגיש רבינו כדי שידע כי לא די להשכיל, אלא להגיע לידיעת האמתיות - אמת, כי הרבה דברים בעולם הזה אינם אמת. ולהדגיש כי אוי לו לאדם, ולא רק ישכיל ולא יחתור להגיע לאמת, ולא אחת מכירים אנו מקצת פרופסורים ואנשי אינטליגנציה שלהם הרבה חכמה והרבה

תכלית כל אדם לשאוף להגיע לשלמות מידותית שהיא שלמות במידות ובתכונות ובשלמות שכלית, כי אם אין לאדם תכלית, שלמות מנין?! החיים כשלעצמם מתגלגלים, אין להם התחלה וסוף רק אם יש תכלית. התכלית היא להוציא מן הכח בפוטנציה אל הפועל את הכוחות הגנוזים בו, הנקראים "צלם אלוהים", וכהגדרת רבנו הרמב"ם עד שתדבק נפשו של האדם, נפשו השכלית האלוהית, בצור העולמיים לאחר פרידתה מן הגוף. אמת כי המסכים של הגוף האפל והשפל מפריעים מלהגיע למעלה זו. אולם ברור כי להגיע לכך לדעת רבינו, ניתן רק על ידי התורה. אמנם רבים היום יודעים לומר ולציין את התורה בפיהם, ועדין רחוקה השלימות במעשיהם. ובאמת היא יגיע על ידה לשלימות הן לשלמות מידותית והן לשלמות שכלית?

בתורה ישנן אזהרות לאדם מעבירות, שהלומדם נחשף לאיסורים אלו וכשנזהר מהם, פשוט שמגן הוא על נפשו מפני דברים הפוגמים בכוחות הנפש שלו. ואין צל של ספק שזה מה שהביא אותו למה שאנחנו קוראים לשלמות מידותית. אולם יש בתורה מצוות עשה בקום ועשה, שהאדם לומד אותם ונחשף אליהם, ואז אחד מבין השניים: או שמוסיף וודאי בהתנהגות של קום ועשה למידותיו החיוביות, או שהם לא רק מתקנות או בוונות את אישיותו של האדם במובן המידותי, אלא הם תורמות לו לשלמות השכלית. כך נתן ה' לנו תורת אמת, חיי עולם נטעה בתוכנו, כדי שנזכה לחיי עולם אמתיים.

לא אחת נפגשים אנו בדורינו בבני אדם ניצתים בתגובתם "מה אני לא בני אדם"?! ואכן יש עוד הרבה בני אדם שגם בלי להיות פרחחים הם אינם בני אדם, כי לא ממשו את הצלם האלוהים שבהם. נכון כי כל אדם אפילו גוי, נברא בצלם אלוהים, אבל רק בכח ולא בפועל. ומאחר ויש לו לאדם יצרי גוף שאם יינעץ להם הוא יהיה כבהמה וכחיה, לכן עליו להכשיר עצמו ע"י התורה ומצוותיה כדי שיוכל להגיע לשלמות האנושית. ולצערנו יש גם מאנשי האינטליגנציה שבשעה ששומעים את הגדרת הרמב"ם כי אדם שאינו עוסק בתורה ובמצוות ממש הלכה למעשה אזי הוא בעצם כבהמה וכחיה, מיד הם מתקוממים: מה, אנחנו כבהמות וכחיות?! אולי הם לא נמנים עם החיות בפועל, אבל עלינו לדעת מה מאפיין את החיה, הטרף שבה. היא אינה מתחשבת בצדק, אלא רוח הישרדותה מכתוב לה את חייה. ויש

המרכז העולמי למשפט התורה

בית מדרש לדיני ממונות

מכון מש"ה לחקר משנת הרמב"ם

מכון תורני לחקר מנהגי העדות בישראל

שיעורי תורה תלמוד תורה וכולל אברכים

שבתות עיון וירחי כלה

מפעלים לטיפוח אהבת ישראל וארצו

קרנות מחקר עידוד וחסד

ארגון אשת חיל

העלון מוקדש לזכרו של הרב שלום ב"ר דוד גובאני נע"ג

לכו אל יוסף, אשר יאמר לכם תעשו

שאלה

יורנו מ"ו יוסף נ' מ"ו דוד נ' רבנו הישיש צוק"ל זת"ל ולכ"י (=זכר צדיק וקדוש לברכה זכותו תעמוד לנו ולכל ישראל). אם איש חייב להפריש לבתו מדור בחייו וכן אם האחים חייבים ליתן לאחותם הנשואה מדור בבית אביהם, והורינו מקום כל דין ודין ותשובתך הרמתה מהרה תצמח. ושלם. יום ג ח תמוז ברנ"ג [לשטרות = תש"ב ליצירה, 23.6.1942].

ס'נדן] זאת חקת התורה. עבדך השואל הצ'נער] סאלם נ' אבר'הם] אלעזרי הי"ו.

[תשובה]

ידי"ן [=ידיד נפשין] הי"ו. דע כי מן הדין אין חייב האב להפריש וגם אין האחים חייבים ליתן לה כלום שדין תורתנו הקדושה במקום ברא בריתא* [לא תירות. אבל נהגו אצלנו*...] שהאחים חייבים ליתן לה מדור בבית אביה כדי לעשות לה נחת רוח שלא תלך ליטול ירושה בדין הערכאות. כל זאת באתנו על לא שמרנו בריתו עד שהגלנו ובצרנו לירוא ממנהגי הגוים כמו עשאו ג"כ אחינו אשתו כחצי זכר] וכל זה כדי האב לצוות ליתן לבתו נחת רוח. ובכך ואתם שלם. מעני הצ' יוסף נ' דאוד אלקאפח יצ"ו.

טוב עין הוא יבורך

ר' יאיר עוזרי הי"ו, על שמסר את התשובה לפרסום בעלון. לזיכור הרבים. קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות, מאת מו"ר הגאון ר' יוסף קאפח זצ"ל מוזמנים ליצור קשר בטלפון: 054-2443930

התשובה נכתבה בתימן, ונמצאה בעזבונו של הרב שלום עוזרי זצ"ל. היא קיימת הן בכתב ידו של מו"ר יוסף קאפח זצ"ל, והן בהעתקה של הרב שלום עוזרי זצ"ל. * הושלם מתוך העתקה של הרב שלום עוזרי זצ"ל מכיון שכתב היד המקורי אינו שלם. ** לא ברור בכתב היד של הרב שלום עוזרי.

האמת והשלום אהבו

כשנדרש הנביא זכריה לשאלה האם לשמור את ימי הצום על החורבן גם לאחר בניין המקדש השני, העמיד את הצום כרשות, ואת התיקון לחטאי החורבן סיכם במלים צרות והאמת והשלום אהבו' (זכריה ח,יט). ועיין בהקדמת הרמב"ם (לאבות פ"ד).

מקשה מארי: 'ואמנם אהבת הבריות (=השלום) לאדם, סותרת במידה רבה את אהבת האמת שבו (=האמת). כי אדם שמעוניין לומר את האמת כפי שהוא מבינה (!), צריך להסתכן מראש בשנאת הבריות אליו' (שבע מידות בעובדי ציבור, כתבים ח"א עמ' 118). ובאחת: האמת והשלום - הילכו יחדיו?

בתשובתו הנפלאה מקדים מארי לציון ש'אמת'

אין פירושה הימנעות משקר בלבד, אלא עמידה עקבית על עקרונות, דבר המקנה לאדם בטוח ארוך את הערכת הסובבים אותו, גם של אלו שאינם מסכימים עם דעותיו. לאחר מכן קובע מארי כי 'שנאת הבריות באה לא בשל מהות הדברים הנאמרים, אלא בגלל הצורה בה נאמרו... אם רוצים לשכנע אין צורך להתקיף ולפגוע... דברים אלו מעוררים מרירות ומלבים שגאה. צורה מכובדת בפעילות ובדברים, מקנה לאדם שם טוב ואהבת הבריות אליו, בלי שתפגע באהבת האמת שבו, בנאמנותו לעצמו ולעקרונותיו' (שם).

'מצרף לכסף וכו'ר לזהב, ואיש לפי מהללו' (משלי כז,כא). ועיין במאירי (שם) - פעמים רבות משקף

הרב אליקים צדוק יצ"ו

האדם הישר בהדרכתו לאחרים (=מהללו) את אישיותו ואורחותיו הוא. כל ימיו צעד מארי בעקבות ובהתמדה לאור האמת שלו, ועם זאת היה מן המרבים שלום עם רעיו ועם קרוביו ועם כל אדם (גמ' ברכות יז ע"א), ובכך היה לא רק מבחירי בני ירושלים, אלא אף מנבונה ומבוניה, המורים לנו היאך יתוקנו החטאים שהביאו לחורבן והיאך נזכה שימי האבל והצום 'יהיו לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים, והאמת והשלום אהבו' (זכריה שם).

ר' משה אוסי יצ"ו

מופיע בא' ולא בע': "לוא אליכם כל עברי דרך" (א' ב'). והמגילה תרמה אף לסלנג העברי: הפועל 'להכפיש' - לבזות ולהטיל דופי באחר; ובמגילה: "הכפישני ב'אפר' (ג' ט"ז). 'להכפיש באפר' - הוא סימן לאבלות, שהאבל מתפלש בעפר, ובחילופי כ/ב - כפש/כבש - כאילו אמר: כבש אותי בעפר, וקרוב אליו 'כבש פניו בקרקע'.

ונסיים בדברי נחמה: "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם" (ה' כ"ב) - ההתחדשות ביהדות היא עפ"י נסיונו בעבר, ה'קדימה' שלנו בנוי כדוגמת ה'קדום', מה שיהיה כבר היה; ונוכל לנחש שפסוק זה עמד מול עיני נעמי שמר כשכתבה: "השיבני ואשובה אל הארץ הטובה".

את נכדיו: "ידידו לרב בקרב הארץ" (בר' מ"ח ט"ז).

ב. ביטויים השאולים ממגילת איכה

מגילת איכה היא קובץ של חמש קינות על חורבן ירושלים והגליית יושביה, והמסורת היהודית מייחסת את כתיבתן לנביא ירמיהו שניבא על החורבן. אבקש לעמוד על כמה ביטויים השאולים מהמגילה והשגורים בעברית החדשה:

"לא זכרה אחריתה ותךד פלאים" (א' ט') - ובימינו: הבורסה ירדה פלאים, ירידה גדולה.

"עיני נגרה ולא תדמה מאין הפגות" (ג' מ"ט) - ומכאן: שאלנו ביטויים כגון: הפוגה בקרבות, שקט זמני; הפוגה בגשמים וכו'.

הפועל 'לטפח' במשמעות לגדל ולטפל חוזר פעמיים במגילה: "אם תאכלנה נשים פרים עללי טפחים" (ב' כ'); ומכאן שאל ביאליק כשכתב: "ואני יתום נידח, עולל טיפוחים". המלות לטפל ולטפח - השרש המשותף להן הוא ט"פ המזכיר את התינוקות - הטף המטפלים בהם והמטפחים אותם, וקרוב להן המלה הערבית 'טפל' שפירושה 'תינוק'.

כיום מקובלת האמרה "לא עליכם", בהוראה שלא תדעו צרה זו' - ביטוי זה שאול מהקינה, אלא שהוא

על קצה הלשון

א. מי נקרא "בן דג"?

האות נו"ן - הוראתה 'דג' בשפות השמיות על כי צורתה הסופית דומה לדג תלוי, ומכאן אמנו - אם הנון - כי האם מדגירה את ביצי הדגים בפיה; וכן דיונון - המפריש נוזל שחור כדיו ועוד. הדגים הם סמל לפריה ורבייה, ולכן פרי הבטן של האדם נקרא נין, ושל הדג נקרא תנין. שרש נו"ן העשיר אותנו בפועל 'ינון' - 'יהי שמו לעולם לפני-שמש ינון שמו' (תה' ע"ב י"ז) - "ינון שמו" להורות על שגשוג והתרבות עד סוף הדורות, כמו הדגים הפרים ורבים; ולכן כינו חז"ל את המשיח בשם 'ינון', ויש אומרים שאף העיר ניננה נקראת כך על כי שָכְנָה על גדת החדקל שהיו בו דגים לרוב.

באשר לשאלה: מי נקרא "בן דג"? הרי הוא יהושע בן נון, ובפשוטו - כי אביו נקרא נון ע"ש הדג. הוותיקים שבינינו לבטח זוכרים את המוצרים של המפעל לשימורי דגים שנקרא נון, ולהבדיל - את האלף יוחאי בן נון שהיה מפקד חיל הים - הוא עברת את שמו מ'פישמן' - דייג שהפך ל'בן נון' - בן הדג. ונסיים בשאלה מדוע 'בן בחיריק ולא 'בן' בצירה? מכיוון שבנטייה אנו אומרים: בן, בנכם בחיריק, ולכן 'בן נון', וכן הביטויים: בן לילה, בן רגע. ונתברך בברכת יעקב

להזמנת הרצאות ושיעורים: משה אוסי
mosheossi@gmail.com טל: 09-8335016

לרכישה: 03-5351119 או
באתר נצח ישראל http://net-sah.org

חדש במכון משי"ה

מורה הנבוכים שיעורים מפי הר"ג יוסף קאפח

11 תקליטורים ובהם שיעורים בשלושת החלקים של ספר "מורה הנבוכים" להרמב"ם. השיעורים הוקלטו בחיי מארי, ועוסקים בספר המחשבה הגדול שכתב רבינו הרמב"ם. השיעורים ערוכים בפורמט MP3 ומכילים כ-112 שעות של שיעורים מפי הר"ג יוסף קאפח זצ"ל.

מסורה ליוסף עיונים במורשתו של הגאון ר' יוסף קאפח

יצא לאור כרך שביעי של כתב העת מסורה ליוסף. כבכל קודמיו, מוגשים לקוראים בכרך זה מאמרים במגוון רחב של תחומים בהלכה ומנהג, הגות ומחשבה, ועוד עניינים. מגוון זה בא לידי ביטוי גם בקשת הרחבה של המשתתפים בקובץ, רבנים ותלמידי חכמים לצד אנשי מחקר ואקדמיה. זהו שילוב מפרה ורב ערך, והוא ביטוי נאמן לדרכו של מורנו הרב יוסף קאפח, שצעד בדרכו של הרמב"ם בחיבור התורה עם החכמה ושזירת הדת עם הדעת.

הרב ד"ר חננאל סרי יצ"ו

במאמצים אינטלקטואליים גדולים) וחייב כל אדם לעסוק בו ישלול את הישגיו. הוא אמנם הצביע על דברים הדורשים זהירות ועשויים להטעות אולם אין בכך לשלול את חשיבות התחום כולו ואת הישגיו. כך גם הנסיון לגמד את חוכמת חז"ל בשל הצבעתו של הרמב"ם על טעויות מספר שהיו בידם בתחום האסטרונומי, אינו יכול לקחת מהרמב"ם את הערצתו הידועה אל חכמינו וכפי שהוא הדגיש בנתחו את הכתות השונות בהבנת אגדות חז"ל (פירוש המשנה, הקדמת פרק י'). התבטאותו שם על אנשי קשה השנייה שמטילים דופי בחוכמת חכמי התורה קשה וחריפה פי כמה מביקורתו על אנשי הכת הראשונה שנכשלים בתיממות יתרו. לכת המולזת בדת חכמינו קורא הרמב"ם "כת ארוהרה", שכן בחוצפתם והעזתם הם הורסים את התנהגות הסובבים אותם ומובילים לכך שיפסיקו להקפיד על אורחות יושר שנתן לנו הקב"ה, שהרי כל קיומם עומד ותלוי בפעולתם של מחזיקי המסורת המקובלת מסיני. חשיבותם של חכמינו השומרים על הרצף ממתן תורה אלינו הודגשה במשנה הראשונה של פרקי אבות והרמב"ם דאג לשמר הדגשה זו הן בהקדמתו למשנה תורה והן בפתיחת פירושו למשנה (כשסקר את 40 הדורות שמסיני עד כתיבת התלמוד). זהו היסוד שאסור לערער. עיקר חוכמתם של חז"ל אינה בידיע המדעי שהולך תמיד ומתקדם, אלא בידיע הנוגע לרפואת הנפשות שהיא מטרת התורה (הל' ע"ז יא, יב והל' מזוזה ה, ד). הרמב"ם העמיד עקרונות מאלפים הנוגעים למתודה (שיטת הפעולה) המדעית, ישנם עקרונות מתחום המדע שאין לערער עליהם אולם מצד שני יש גם להכיר את מגבלותיהם. במשל נאה הדגים את מגבלות מסקנות המדע שאינם יכולים לתאר כראוי מאורעות שנמצאים מחוץ למערכת הממצאים

האם הרמב"ם מורה לנו להיות נבוכים?

רבים התלבטו בהבנת הגישה שהרמב"ם מציע בספרו לקוראיו. כידוע, הרמב"ם הסתיר את דעתו ורק שתל רמזים מנחים בספרו והם אמורים להתגבש בהדרגה לכדי גישה שלמה במהלך הבשלת חשיבתו של הלומד. אולם עושר האפשרויות שקיימות להבנת ספרו הביאו לעתים את מקצת המפרשים ליאוש והיו כאלו שהחליטו שאין דרך לדעת מה הייתה כוונתו האמתית של המחבר. לאחרונה התבלטה הצעה שטוענת כי הרמב"ם טרח להראות את הגישות השונות ואת חסרונות כל אחת מהן רק כדי להראות שקצרה ידו של בן אנוש לרדת לחקר של העולם. הדבר מפורסם בדרך הצגתו של הרמב"ם את ידיעת הקב"ה. הרמב"ם הדגיש שאין נכון להתייחס אל הקב"ה דרך תיאורים חיוביים (הרחום, הזוק, התקיף) אלא רק דרך תיאורים שליליים שאומרים מה הוא אינו (אינו מושפע מאחרים, אינו מתעייף, אינו גדל). רבים טענו נגד הרמב"ם שאין אלו ידיעות כלל, אולם הרמב"ם סבר שאדם אינו יכול לדעת על הקב"ה יותר מידיעות שכאלו, כיוון שתיאור מסתמך על מושגים שאדם הכיר קודם לכן, וכיצד נתאר לעצמנו את הקב"ה דרך מושגים קודמים שכולם לקוחים מתחום העולם הגשמי שהוא כל כך רחוק מהם?

לפי ההצעה החדשה גישתו של הרמב"ם אינה ייחודית בנושא הכרת האל, חידושו של הרמב"ם בכל הסוגיות הוא מעין חידושו של סוקרטס, שמעלתו הייתה לא בחוכמה שנודעה לו ואחרים לא ידעוה, אלא בהכרתו את בורותו ונכונותו להודות שאינו בקי בתחומים רבים. קשה להסכים עם עמדה הטוענת שהרמב"ם שכה העריך את הידע המדעי שהצטבר (גם זה של זמנו היה מערך שהושג

ירחי כלה - סקירה

סמינר ירחי כלה תשע"ב התקיים במלון קיבוץ לביא תחת הכותרת "משפט הירושות והצוואות בארץ ובתפוצות" בשיתוף עם "ארץ חמדה". בסמינר השתתפו כ- 150 איש אשר למדו את נושא הירושות והצוואות הלכה למעשה. בנשיאות הסמינר עמד כבוד מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א, רבה של קריית-אנונו וחבר מועצת הרה"ר לישראל, שהאיר את עינינו בסוגיה סבוכה זו, תוך שהוא מלמד את הדברים בצורה דיקטית מאלפת. כמובן, שיעורי המשנה למשכמי קום היו חוויה מיוחדת למי שזכה להשתתף בהם. עוד השתתפו כמרצים הרב משה ארנרייך ממכון "ארץ חמדה", הרב יוסף אברקי - רבה של קרית ים, הרב אבשלום עדן.

ר' אהוד מורי יצ"ו

בסיום הסמינר, סקר מו"ר הרב רצון ערוסי שליט"א את התקדמות בית הליכות עם ישראל, וקרא לידידים להטות שכם ולפעול למען מפעל חשוב זה.

לצד הפעילות התורנית העניפה נהנו המשתתפים גם מפעילויות שונות ומגוונות וכללם הרצאה של ר' יוסי זכותא שכללה הקרנת מצגת של המסע אל החלל של האדם הראשון שהגיע לירח. לנשים התקיימו פעילויות שונות וייחודיות בראשות הרבנית שרה ערוסי מנב"ת. ירחי הכלה הוקדשו לזכרם של ר' שלום הלוי ע"ה והגב' שמחה ניסים ע"ה. מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א נשא לדברים לזכרם במהלך הסמינר והזכיר את פועלם ואת היותם שותפים וידידי אמת של הליכות עם ישראל מזה שנים רבות" את הסמינר הנחה הרב אבשלום עדן בצורה המיוחדת והאופיינית לו.

ר' אורי רצון יצ"ו

האירוח הושלמו, המעליות הותקנו וכן עבודות החשמל והמזגנים בעיצומם.

ידידים אשר מעוניינים להנציח את יקריהם בבית הליכות עם ישראל יפנו לאורי רצון בטלפון: 050-6612722

בית הליכות עם ישראל

אלקטרוניים, ואפילו בהצגות וכי"ב. בבית התנ"ך יוכלו להשתלם ולהתכונן לקראת חידוני התנ"ך הארציים והעולמיים.

כיום המבנה כבר מרוצף ברובו המכריע, חדר

בית הליכות עם ישראל נבנה בעיר קרית אנונו מול הבק"ם בתל השומר. בנין מפואר וגדול, כ- 10,000 מ"ר, המכיל 5 קומות, כיתות לימוד, אולמות לכנסים, חדר אוכל גדול, 43 חדרי אירוח ובית כנסת ייחודי. לבית הליכות עם ישראל יועתק בית התנ"ך מתל אביב לקרית אנונו. בבית התנ"ך יפעל מוזיאון מקראי. ולשם יגיעו תלמידי בתי הספר יסודיים ותיכוניים וחניכי תנועות הנוער, חיילים עולים ותיירים, אשר ישמעו הרצאות מפי מומחים בענייני התנ"ך, תוך שימת דגש על התנ"ך כבסיס לאחדותו הלאומית וכבסיס לאחיינותו בארץ ישראל, והבסיס לתקומת מדינת ישראל כמדינת העם היהודי. כמו כן יתקיימו כנסי השתלמויות בתנ"ך לכל דורש ולכל מבקש. ההרצאות ילוו במצגים

ש: האם מותר להתחנך במוצאי ט' באב בערב? והם מותר לקחת לחתונה?

ת: לפי ערכי הדיון - מותר. האם גם לפי המנהג? לענ"ד - מותר. ראשית גם כשיש ספק אם המנהג חל בעניין מסוים, הולכים לפי עיקר הדיון. עיין שו"ת יביע אומר, ח"ב, א"ח, כג, אות טז. שנית, לענ"ד בגמרא תענית, כט, א, הביעו ספק מתי היה ראוי לקבוע את הצום, האם בתשעה באב שבו החלה הפורענות, או בעשירי, שבו עדיין נמשך הצתת ביתה מקדש. והוכרע בתשיעי, לפי התחלת הפורענות. ותמוה שלא קבעו בתשיעי ובעשירי, שהרי בירושלמי, תענית, פרק ד, הלכה ו, מצאנו חכמים שהתענו בתשיעי ובעשירי. והתשובה לכך, אין גוזרים על הציבור גזירה שאין יכולים לעמוד בה, במיוחד שיש בה סכנה לבריאות בני אדם. צא וראה שיום הכיפורים היה נהוג בו בלילות שני ימים מחמת הספק כשאר ימים טובים. והתנהגות אמוראים בירושלמי היא הנהגת יחידים. לכן אף שיש מקהילות ישראל שאלו נהגו לאכול בשר ולא להסתפר עד עשרת באב אחר הצאת, אין להוסיף על כך ברמת הכלל, להבדיל מן היחידים. איסור נישואין במוצאי תשעה באב, הוא גזירה על הכלל. ואין לגזור גזירה כזו. אם יחידים ירצו להימנע מכך - לחיי. אבל אין לאסור, ואפילו מותרת מנהג. כמובן, יש להמתין עד צאת הכוכבים, ורק לאחר מכן יש לאכול ולשתות בתום הצום, ורק לאחר כל אלה להיערך לחתונה. הנישואין שעליהם אני מכוון דבריי, עצמם של הנישואין כדת משה וישראל. לאו דווקא התזמורת. לא שיש בכך איסור, אם כי אפשר שאין זה ראוי, אבל נפקא מינה לאורחים. האורחים רשאים בהחלט להשתתף בשמחת הנישואין, שהוא הקידושין והחופה. ואפילו סעודת מצווה, אבל אם אין להם יכולת נפשית להשתתף בעת התזמורת, יכולים הם לפרוש.

ש: אני חוזר בתשובה מזה מספר שנים ויש לי מספר שאלות שהטרידו אותי. 1. אמונת חכמים: "אפילו יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין". קצת קשה לי לקבל את הקביעה המסוימת הזאת, האם הלכה? מה היא הגדרת תלמידי חכם?

2. בתשעה באב אנחנו אומרים בתפילה... העיר האבלה החרבה שווממה הנתונה ביד זרים... האם אנחנו לא משקרים בתפילה כל תשעה באב? שהרי ירושלים לא חרבה ולא שווממה שהיא שוקקת חיים עם ריבונות יהודית?

3. אב בתפילת מוסף אנו אנוחן מבקשים "שתעלנו לארצנו ותטענו בגבולנו" הרי אנחנו כבר בארץ? איך אפשר לכוון בתפילה ולבקש שתעלנו לארצנו שאני בעצם נמצא בארץ ישראל?

4. כיפה - לאחר חקירה קצרה שעשיתי הבנתי שכיפה/ כיסוי ראש זה בעצם מידת חסידות... (ילקוט יוסף) שתלמידי חכמים מחוייבים בכך, לפי רמב"ם/שולחן ערוך שפסקו בנושא ברכות השחר שמעע שמברך מספר ברכות לפני עוטר ישראל בתפילה, דבר שני במסכת ברכות נאמר אם ירד לטבול והגיע זמן קריאת שמע אם המים עכורים כך שלא תראה ערותו יאמר קריאת שמע מכאן שמעע שאין שום קשר בין כיסוי הראש לקיום מצוות וכיסוי ראש לא מעכב לאור דברים אלו - האם מותר לברך ללא כיפה? האם מותר ללמוד תורה ללא כיפה? האם מותר להתפלל ללא כיפה?

ת: א. אכן יש לשמוע בקול הסנהדרין, אפילו יאמרו לנו על ימין שהוא שמאל, ועל שמאל שהוא ימין, כי חזקה עליהם שלא יורו הלכה שלא כהלכה.

ב. אכן אנו שמחים בבניינה החומרי של ירושלים עיר הקודש, אבל עדיין שווממה היא בקדושתה, באין מקדש ובאין חיי קדושה ואמונה, חילולי שבת, שחיתות, מצעדי תועבה וכיו"ב.

ג. דוק ותשכח. "שתעלנו לארצנו ותטענו בגבולנו". וטרם זכינו להיות נטועים בגבולנו. לא מביעיא בגין

אויבינו הקרובים והרחוקים, אלא גם בגין אחים יקרים שהם בדעה שאנו כושבים.

ד. עיין בדברי מהר"י קאפח על הלכות תפילה, שבימינו, הסרת הכיסוי ראש, היא בבחינת פריקת עול מלכות שם שמים. וממילא שכל שאלותיך בעניין זה מיותרות.

ש: אם אני קורא בצג המחשב אח פרשת השבוע. או קורא בספר תהלים. האם אני צריך לשים כיפה על הראש. אני לא דתי.

ת: אם קריאתך היא בעיון ולא בפה, אין חיוב. אבל רצוי שכל התעסקות בדברי קודש תהיה במצב שנהגו לבטא מורא קודש, ע"י כיסוי ראש.

ש: 1. אני עובדת מעבדה ורציני לדעת האם מותר לי לבצע נסיונות או לגדל תאים מגידול סרטני שהוסר בנייתו? (עם הגידול יודג גם חלק מקרמה בריאה)

2. האם מותר להשתמש בכבד עם פגם גנטי שהוסר מחולה חי (שלו הושתל כבד בריא כתחליף) לצורך מחקר? (לא לפיתוח תרופות)

3. מה דין רקמת שאינם איברים? (כרקמת חיבור או רקמת שומן) חשוב לציין שאף חלק לא זוכה לקבורה.

ת: מבחינה עקרונית יש חובה לקבור כל חלק מגופו של הנפטר. וחובה זו היא לחלקי הנפטר, להבדיל מחלקי גוף של החי, ששם חובת הקבורה שנוי במחלוקת, בחומרה נמוכה יותר. לכן:

1. אם הניסיונות נועדו גם כדי לברר מצב קרובי הנפטר, שמה יש באותו גידול סרטני משהו גנטי, הדבר מותר. ואם הדבר נועד לניסיונות כלליים, הדבר אסור. אלא אם כן יגמרו את הניסיונות ויביאו אותו חלק אלי קבר.

2. מותר. אם הכבד ייותר עד למותו של אותו אדם, רצוי לצרפו לקבורה.

3. כל כזית מבשר הנפטר חייבים לקבור.

ש: הרבה פעמים יוצא, שאנו מתפללים מנחה, ויש בדיוק עשרה מתפללים כולל החזן. השאלה היא מתי מותר להתחיל את חזרת נרות לזימון כלליים, האם החזן צריך להמתין לשאר תשעת המתפללים?

ת: אם יש רק עשרה מתפללים, יש צורך להמתין לכולם, ויש להסביר להם שאין להאריך יתר על המידה, אלא שהתפילה תהיה מילה מילה כמרה מעות. ותו לא מיד.

ש: במציאות של מקום עבודה שיש בו רק שירותיים ציבוריים ואין מקום אחר ליטול ידיים כגון מטבח: 1) איך ניתן לנהוג בנטילת ידיים לסעודה/כריך? 2) איך לנהוג בנטילת ידיים לאחר צרכים קטנים/ גדולים?

3) לאחר שסיימתי לאכול את הכריך ומטבע הדברים אני אוכל את כולו אני צריך לברך ברכת המזון ולא נשאר לי פת האם אני יכול לברך ללא לחם?

4) בהנחה שהמצב הבא קורה לעיתים רחוקות מאוד: קניית מאכל בתוך פיתה ואני לא רוצה/אין אפשרות לשבת באותו המסעדה, האם מותר ליטול ידיים מבקבוק מים בחוץ/ברחוב ואח"כ לשבת על ספסל באותו המקום בחוץ ולאכול שם? (כמובן שאני מברך ברכת המוציא וכן ברכת המזון באותו המקום בחוץ בו ישבתי ואכלתי ומיותר לציין שהאוכל כשר למהדרין).

ת: 1. הרי אין ליטול ידיים, אלא עם כלי. אם כן, מלא את הכלי מים וצא לחצר, ושם תיטול ידיים, או לתוך עציץ. בכל אופן, אם אין שום אופציה למקום נטילת ידיים רק בשירותים, ניתן ליטול ידיים שם, אך אסור בשום פנים ואופן לברך שם.

2. לרחוץ ידיים שם, ולברך אשר יצר בחוץ.

3. מברך ברכת המזון גם כשלא נותר לחם.

4. כן. אבל במקום צנוע בחוץ. כי האוכל ברחובות ובשוקים, בזוי ומאוס ופסול לעדות. רמב"ם, עדות, יא. **ש:** לק שמורחים על הציפורנים, האם יוצר חציצה בנטילת ידיים במידה והוא מתקלקל?

ת: במידה והוא מתקלקל, יש חשש לחציצה גם לנטילת

אור ההליכות
הליכות עם ישראל
עמותת להפצת ערכי היהדות הנאמנה
רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אונו ת.ד. 211, 55100
עורך ראשי: יוסף פרחי
עורכי משנה: נתנאל חמדי, שמואל חמדי
חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי, אביעד רצהבי
טל: 03-5340819 מקסי: 03-5343658
דוא"ל: orhalichot@gmail.com

המעוניינים לקבל את העלון במייל: orhalichot@gmail.com

נא לשמור על קדושת הגיליון
אין לקרוא במוך תפילה וקריאת התורה
שבת שלום ומבורך

הליכות טוהר הבית
הדרכת כלות ובניין התא המשפחתי
אשת חיל - 03-5340766